

A Magyar Nemzeti Helynévtár Program Helyzetjelentés a romániai magyar nyelvterületen zajló munkáról

Reszegi Katalin

Szabó T. Attila emlékkonferencia,
Kolozsvár 2026. április 23-24.

A program

- 2022. január 1.
- MTA nemzeti programjai részeként a Tudomány a Magyar Nyelvért Program keretében
- Hoffmann István vezetésével

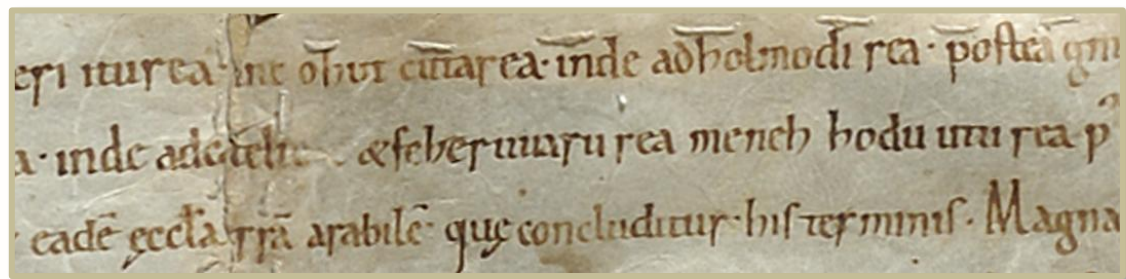
A program célja

- a magyar nyelvterület helyneveit összegyűjtse, dokumentálja és feldolgozza

Helynevek

- Nyelvi univerzálék
- Sokféle tanulsággal szolgálnak egy-egy nép nyelvének, történetének alakulásáról

1055: inde ad castelic & feheruuaru rea meneh hodu utu rea (TA)

- Fontos szerepet játszanak a lokális identitástudat kialakításában

Helynévgyűjtés

- 1817. Teleki József: a magyar helynévanyag egybeállításának szükségessége

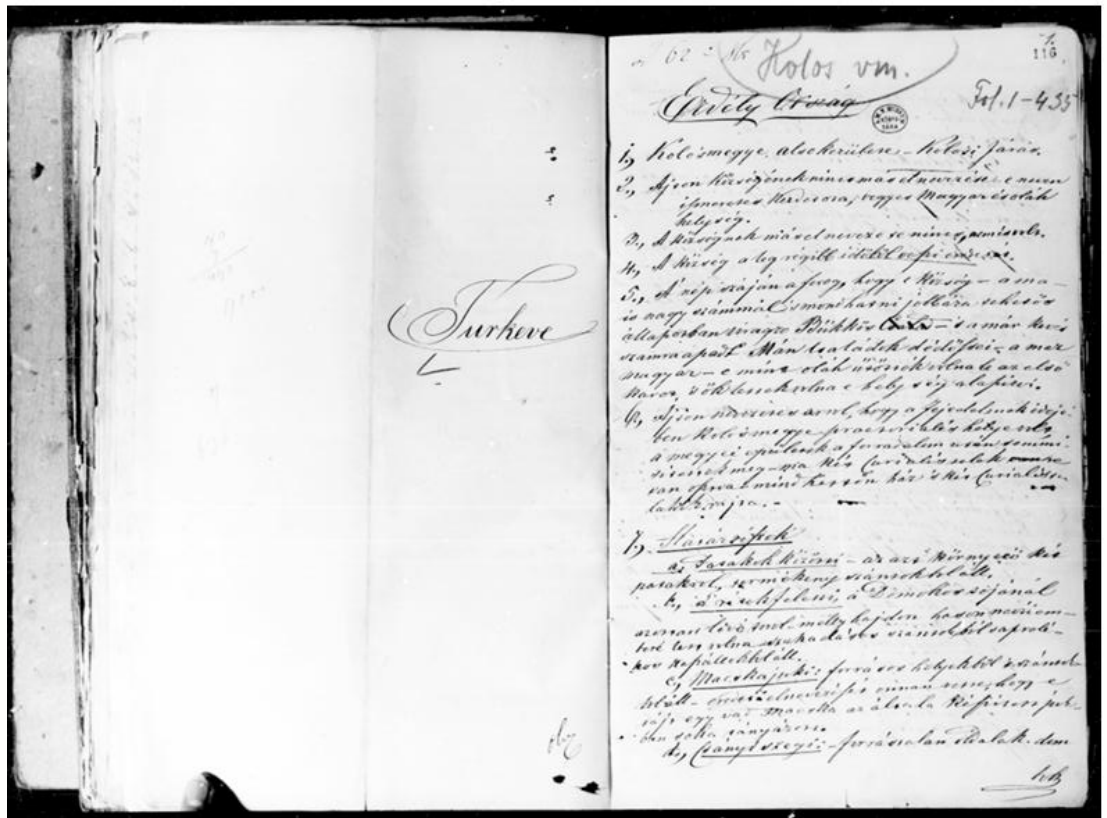
„Egy hasonló második toldalékban lehetne a nevezetesebb hazai vidékek, Városok, helységek vizek, hegyek s a t. és az olly idegen tartományok, Országok, városok s a t. nevezeteit, mellyeknek nyelvünkben különös eredeti nevek vagyon, felvenni.”

„azok nélkül a' közbeszédben sem lehetünk el, és különösen a hazaiak nemzésének megvizsgálása, nyelvünk egész alkotásába nagy világot önthet, azokat a nyelvünk gyarapodását tárgyazó szótárunkban egészszen elmellőznünk nem lehet”

- az elmúlt két évszázad során váltakozó lendülettel folyt gyűjtőmunka

Helynévgyűjtés

- az első sikeres vállalkozás: Pesty Frigyes helynévgyűjtése

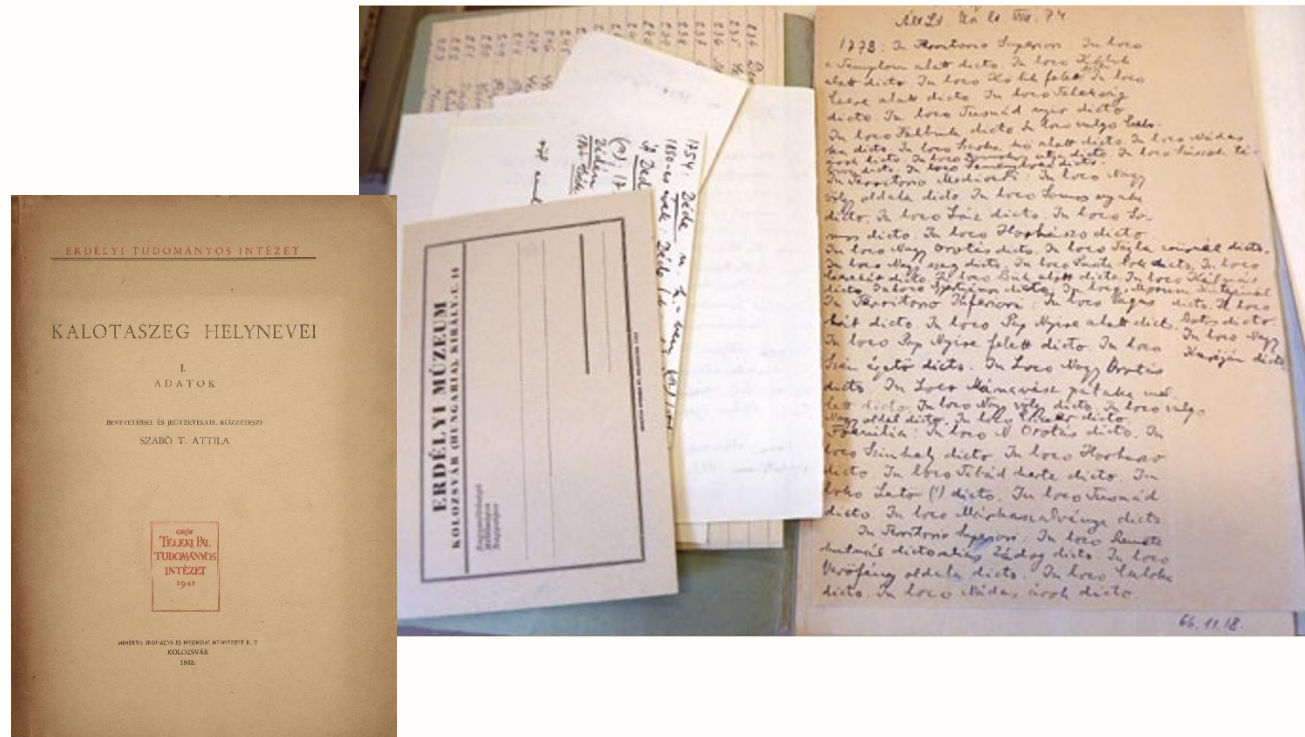
Helynévgyűjtés

- az első sikeres vállalkozás: Pesty Frigyes helynévgyűjtése

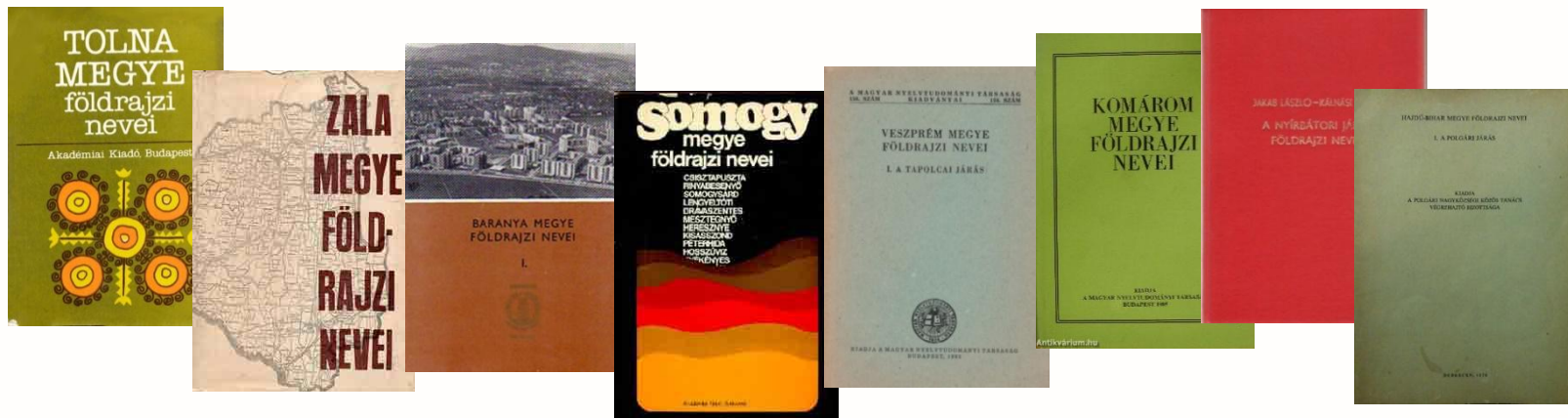
Helynévgyűjtés

- 1930–1940-es évek: Szabó T. Attila erdélyi munkássága

Helynévgyűjtés

- 20. század második fele: az MTA Nyelvtudományi Intézete irányításával => több megye helynévanyagát összegyűjtötték

Helynévgyűjtés

A 21. század elején:

- Globalizáció, modernizáció => a hagyományos szellemi értékek, köztük a régebbi korokhoz és a lokális identitástudathoz kötődő helynevek visszaszorulása
- A határon túli magyarok lakta régiókban a magyar nyelv területi és lélekszámbeli visszaszorulása
- A helynevek a nyelvi-kulturális örökségnek fontos részei => feltárásuk: kulturális leletmentés

Magyar Nemzeti Helynévtár Program

- a történelmi magyar nyelvterület összes települése
- élőnyelvi névanyag

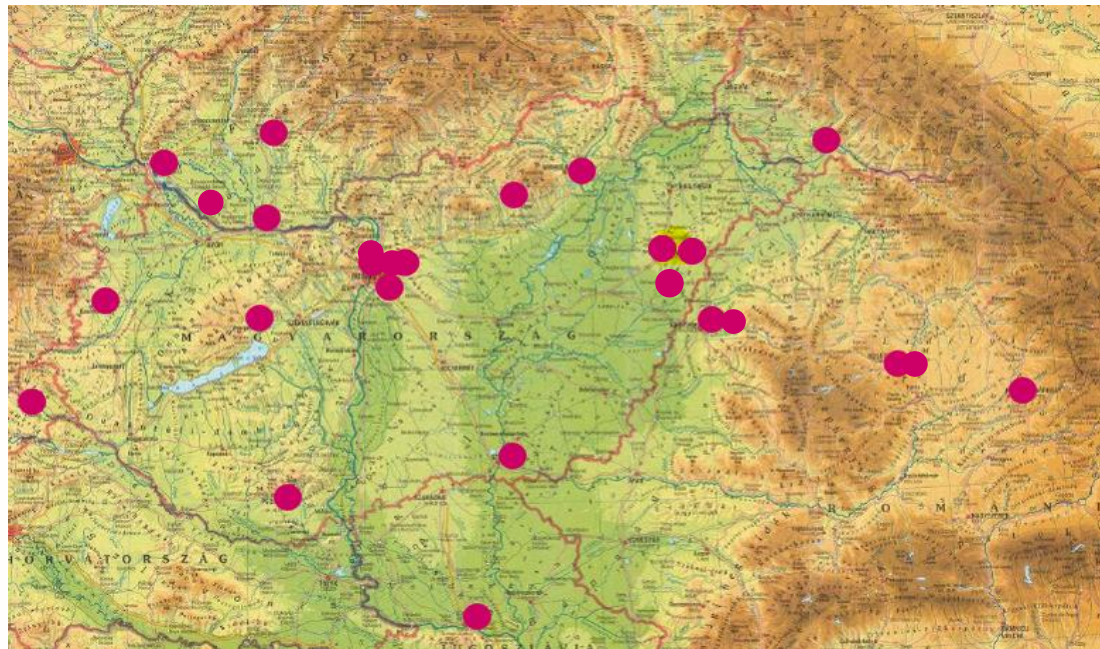
- történelmi források adatai

- komplex nyelvi feldolgozás

Magyar Nemzeti Helynévtár Program

- A Kárpát-medence valamennyi magyar nyelvészeti tanszéke és tudományos intézetei

- nyelvészek, néprajzosok, történészek, levéltárosok, régészek, geográfusok, térképészek

Oktatási programok

E. Nagy Katalin – Szilágyi-Varga Zsuzsa – Kis Tamás

BEVEZETÉS A HELYNÉVKUTATÁSBA

Hoffmann István – Rácz Anita – Tóth Valéria – Kis Tamás

A MAGYAR HELYNEVEK TÖRTÉNETE

A MAGYAR HELYNEVEK TÖRTÉNETE

Előszó

I. Névelméleti háttér

II. Történeti háttér

III. Víznevek

IV. Tájnevek

V. Településnevek

VI. Mikrotoponimák

Részletes tartalom

Impresszum

ELŐSZÓ

Bármely nyelv helyneveiről összefoglaló áttekintést írni már önmagában véve sem könnyű feladat. Különösen nem az, ha a bemutatást a helynevek és a helynévadás történeti jellemzőire is kiterjesztve kívánjuk elvégezni. A nevek dokumentált története a magyar nyelv esetében egy évezrednyi időszakot fog át: ez az az időtávlat, amit a nyelvi adatok segítségével tanulmányozni tudunk.

Azt azonban, hogy egy ilyen típusú áttekintés alapjául milyen nagyságrendű helynévanyag szolgálhat, sem a történeti korokra, sem a jelenkorra vonatkozóan nem könnyen (vagy egyáltalán nem) tudjuk megbecsülni:

- a középkori helynévállomány nagyságának a felmérését az akadályozza, hogy a helynévi adatokat tartalmazó források fennmaradása rendkívül egyenetlen és véletlenszerű;
- a jelenkori helynevek számát pedig azért nem tudjuk meghatározni, mert a magyar nyelvterület egészéről (azaz a Kárpát-medence magyarok lakta térségeiről) nem állnak rendelkezésünkre a rendszerezés igényével készült helynévgyűjtemények.

A tudományos igényű magyar névkutatás másfél évszázados múltja tekint vissza, s a modern értelemben vett kidolgozott nyelvészeti módszertan is legalább egy évszázada jelen van az onomasztikában.

Tudós generációk munkája révén a magyar helynevek egyes részproblémáiról ez alatt az idő alatt hatalmas mennyiségű ismeretanyag halmozódott föl. Ezek szintetizálását is igyekszünk az itteni munkában elvégezni.

A sokféle tudásanyagot a funkcionális nyelvszemlélet alapelveit és módszereit alkalmazva foglaljuk koherens egységbe. Azért választottuk elméleti keretként a funkcionális megközelítést, mert a helynevek legszélesebb körű interpretálásához ez az elméleti háttér nyújthatja a leginkább megfelelő alapot.

Az az összkép azonban, amit a magyar helynevek rendszeréről és történetéről meg tudunk rajzolni, több okból adódóan is töredékes és egyenetlenül kidolgozott lehet csupán.

Magyar Nemzeti Helynévtár - online

mnh.unideb.hu

Földrajziköznév-tár Források

Pesty 1864 Településtörténet Feldolgozottság

Magyar Nemzeti Helynévtár

NEVTÁR

SZOTÁR

A névtárról

A Magyar Nemzeti Helynévtár a magyar nyelv helyneveit adja közre.

A helynevek, másképpen földrajzi nevek a nyelvnek azon elemei, amelyek tulajdonnévként jelölik meg a környezetünkben lévő helyeket. A települések, folyók, tavak, tájak, hegyek, erdőségek nevei mellett ide tartoznak azok a kisebb területeket, objektumokat megjelölő úgynevezett mikronevek is, amelyek a települések bel- és külterületén az utcákat, tereteket, településrészeket, patakokat, forrásokat, dombokat, völgyeket, szántókat, réteket, legelőket és építményeket: épületeket, hidakat stb. neveznek meg.

A helynevek a nyelvhasználat nélkülözhetetlen elemei, ezért a Magyar Nemzeti Helynévtár ezeket elsősorban az élő, beszélt nyelvből gyűjti össze és dokumentálja. A nevek emellett azonban a magyarság kulturális emlékezetének is fontos részei, így a névtár arra is törekszik, hogy a történeti forrásokban fellelhető helyneveket minél nagyobb teljességgel bemutassa a magyar nyelvnek a Kárpát-medencében való megjelenésétől kezdődően.

Magyar Nemzeti Helynévtár - online

KERES

borockás

Borockás

Újtikos - Hajdúnánási járás

Borockás Vendégház

Újtikos - Hajdúnánási járás

Borockás-csatorna

Újtikos - Hajdúnánási járás

Borockás-hát

Újtikos - Hajdúnánási járás

Borockás-Mályvás

Újtikos - Hajdúnánási járás

Borockás-puszta

Újtikos - Hajdúnánási járás

Borockás 2023: *Borockás, Borockásra* (ÉGY.), 2013: *Borockás* (ÉGY.), 1997: *Boroskás* (Hnt.), 1981: *Borockás* (MoFnT. 2/9), 1974: *Borockás* (Bencsik 1974a: 233), 1970: *Borockás* (PJFN. 13), 1968: *Borockás, -ba | Végig a tiszavasvári határonn a Borockás húzógyík. Ebbe osz van szántó is még legelő is.* (Terge 1968: 75–76), 1967: *Borockás* (Tarjányi 1967: 5), 1959: *Borockás* (L9.XXX.474.a/1), 1956: *Borockás* (Hnt.), 1952: *Boroskás, Boroczkás* (Hnt.), 1952: *Borock, Borockás* (L9.XXIV.203.c/25), 1948: *Borockáspuszta, Borockás* (L9.XXIV.203.c/25), 1947: *Borockas* (L9.V.680.b/1), 1945: *Borockás puszta, Borockás, Boroczkás* (L9.XVII.552/1), 1943: *N[agy]-borockás* (T16.T.584), 1941: *N[agy]-borockás* (MaKF.), 1870: *Borocskás* (T1.S.79.929/8), 1869: *Borocska, Boroczka, Borocka* (L9.VI.181.III/2), 1866: *Boroszkas* (T1.S.78.568/13–22), 1862: *Boroczkási földbirtok* (Bencsik 1974a: 233), 1860: *Borockás* (Bencsik 1974a: 233), 1858: *P[uszt] Boroczkás* (T22.B.IX.a.521), 1858: *Puszt Borotzkas* (MKFT.), [1840]: *Boroczkás* (T10.FM.48), 1839: *Boroczkási részeken* (Bencsik 1974a: 233), 19. sz.: *Borocskás* (T1.S.80.XVIII.78/1–5), [18. sz.]: *Borotzkás* (T1.S.70.72/1–8). – Nagy területű határrész a település északkeleti részén. Az egri káptalan egykor itt álló tiszttartói kúriáját és a körülötte lévő területet nevezték így. Ma is ezt az elnevezést használják. Korábban *Borockás-puszta, Borocka* néven is említik a források. A *Boroska, Boroskás, Borocska, Borocskás* adatok a név félrehallásával, újraértelmezésével jöhettek létre. Részai a Kis-Borockás és a Nagy-Borockás. A név a nyelvjárási *borocka* 'barack' (ÚMTsz.) -s képzős alakja, eredetileg barackfákkal beültetett területet jelölhetett. Vö. Borockás-csatorna, Borockás-hát, Borockási-erdő, Borockási-kaszáló, Borockási-legelő, Borockási sor, Borockási-tó, Borockási út, Borockás-tanya, Borockás-tópart.

Magyar Nemzeti Helynévtár - online

KERES

borockás

Borockás

Újtikos - Hajdúnánási járás

Borockás Vendégház

Újtikos - Hajdúnánási járás

Borockás-csatorna

Újtikos - Hajdúnánási járás

Borockás-hát

Újtikos - Hajdúnánási járás

Borockás-Mályvás

Újtikos - Hajdúnánási járás

Borockás-puszta

Újtikos - Hajdúnánási járás

ADATLAP

névforma:	Borockás
jelentése:	Újtikos keleti határában fekvő nagy területű határrész.
első adata:	[18. sz.]: <i>Borotzkás</i>
utolsó adata:	2023: <i>Borockás</i>
a név magyarázata:	A név a nyelvjárási <i>borocka</i> 'barack' főnév -s képzős alakja, eredetileg barackfákkal beültetett területet jelölhetett.
a hely további nevei:	<u>Borockás-puszta</u> , <u>Borocskás</u> , <u>Borocska</u> , <u>Puszta-Borockás</u> , <u>Boroskás</u>

szócikk

térkép

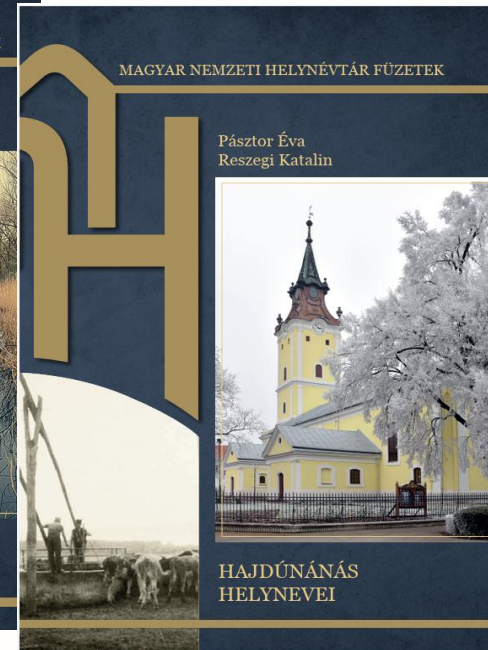
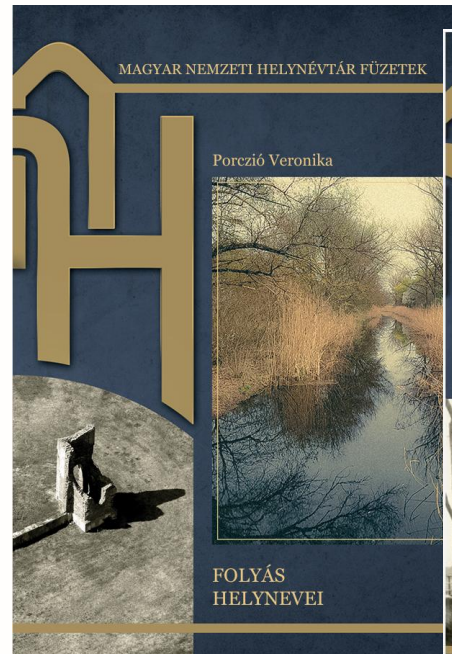
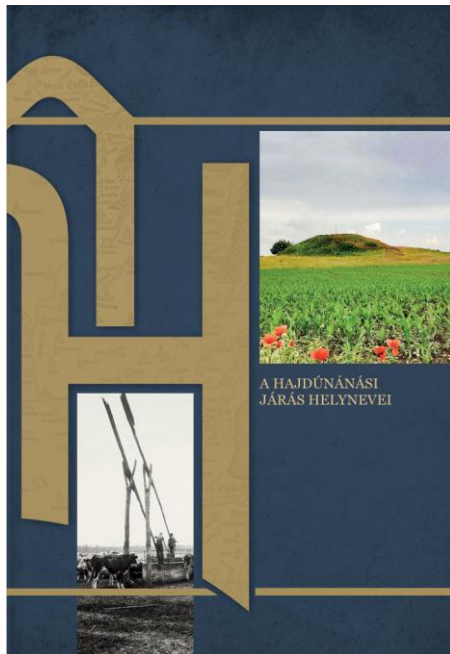

Magyar Nemzeti Helynévtár - online

Magyar Nemzeti Helynévtár sorozat

Magyar Nemzeti Helynévtár Füzetek

Magyar Nemzeti Helynévtár

Történelmi háttér

Görbeháza közigazgatási területe tájféldrajzilag teljes egészében a Hortobágy tájegységén fekszik. A település területe évszázadokon át Polgár külterületéhez tartozott; Folyáshoz, Újszentmargitához és Újtikoshoz hasonlóan az egri káptalan birtoka volt.

A Nagyatádi-féle földreform során Görbeháza környékén a káptalan birtokból vagyonváltás címén 2088 katasztrális hold szántót és 1248 hold legelőt osztottak ki 197 fő részére. Községi célra 90 holdat, vitézi telkek kialakítására pedig 130 holdat mértek ki. Ezen kívül 303 házhelyet is kijelöltek. Bár a házak 1925 és 1929 között felépültek, a terület Polgárból csak 1945. április 7-én vált ki a Lipesei-hát és a Nagy-Kapros külterületekkel együtt. A telep közigazgatási szükségleteinek ellátására 1934-ben jegyzői kirendeltséget hoztak létre. A polgári és a görbeházi községi földigénylő bizottságok munkája nyomán a falu a káptalani birtokból további 7000 katasztrális hold területet kapott. A belügyminiszter 1946-ban indítványozta Görbeháza területének Hajdúböszörmény és Hajdúnánás határából történő kiegészítését, ám miután a külterületek lakossága ezt nem fogadta el, és a vármegye is tiltakozott, ez a terv végül meghiúsult. A belügyminiszter 1948-ban az ideiglenes *Görbeháza* elnevezést véglegesítette. Szabolcs vármegye törvényhatósági közgyűlésének döntése alapján 1949. január 13-án vált önálló községgé. Területe az 1965-ben és Hajdúnánástól idecsatolt Magi-telek, 1974-ben

SZALATYÁN ERZSÉBET

Görbeháza helynevei

pedig az Újszentmargitától átkapcsolt Bagota és Fövényes-hát nevű külterülettel gyarapodott.

A görbeházi gazdák 1946-ban földműves szövetkezetet hoztak létre az egyéni tulajdonukban lévő ingatlanokon folyó munkák elősegítésére. Ugyanabban az évben a lakosság jobb ellátására általános népszövetkezet is alakult. A második világháború utáni években más téren is fejleszteni kezdték a települést: vásártér és 170 ház épült, új közutakat fűrtak, bevezették a telefonvonalat, a fiókpostát 1951-ben postahivatallá alakult, kultúrházát 1958-ban avatták fel. A kollektívizálás után több termelősövetkezet jött létre. Az 1950-es években nagy területen próbálkoztak rizstermesztéssel, aminek a vízszükségletére gátrendszer és csatornák épültek.

Görbeházán a két világháború között olvasóköri, levénte-, műkedvelői egyesület és Szent Margit nőegylet, valamint önkéntestisztelő-egyesület működött, emellett énekkar, vonósbanda is alakult. Iskolája Polgár község telepi iskolájaként működött 1929-től. A káptalan ugyanabban az évben iskolaközpontot építtetett azzal a szándékkal, hogy majd templommal fejlesztik, amire 1939-ig kellett várni. A következő évben a görbeházi egyházat az egri érsek plébániai rangra emelte. Népessége 1949-ben 2265 fő, 1970-ben 2270 fő volt. A lakosság a helyi termelősövetkezetben, valamint a közeli nagyobb településeken vállalt munkát.

Területe Polgár külterületeként Szabolcs vármegye Dadai alsó járásához tartozott, majd az 1950. évi megyerendezés során Hajdú-Bihar megyéhez csatolták. Az 1950 és az 1970 közötti időszakban mint önálló község a Polgári járás

Görbeháza

része volt annak megszűnéséig. Ezt követően a Debreceni járáshoz tartozott annak 1983. évi megszűnéséig, 1990-ig Polgár társközsége volt. Görbeháza község ma a Hajdúnánási járáshoz tartozik. Területe 2023-ban 8020 hektár, lakóinak száma 2249 fő volt.

Irodalom:

KOVÁCSICS JÓZSEF szerk., *Magyarország történelmi statisztikai helynévtára 11. Hajdú-Bihar megye*. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1997.

NYAKAS MIKLÓS, Görbeháza telepisközség létrejötte. *A Hajdúsági Múzeum Évkönyve 9* (1999), 199–288.

SZALKAI TAMÁS

Élőnyelvi adatok

Élőnyelvi gyűjtést végzett Szalatyán Erzsébet 2022-ben. Adatközlők voltak: Ale Erika (63 éves), Horváth Bertalan (70), Kovács József (63), Kovács Józsefné Erős Mária (81), Kovács Pál (65), Markovicsné Polyák Rita (47), Medve Antal (71), Sándor Dezső (56), Sándor Gyula (74), Sándor Gyuláné (70), Szabó András (63), Szabó Andrásné (61), Szalkovszki Beáta (39), Szalkovszki Józsefné Miklósné (59), Szekrényesi László (60).

Élőnyelvi gyűjtést végzett Béres Júlia 2013-ban. Adatközlők voltak: Csikós Lászlóné (77 éves), Forgács János (44), Giricz Béla Lászlóné (54), Gott Istvánné (72), Kovács Istvánné (65), Kovácsné Józsefné Erős Mária (72), Molnár Tiborné (72), Pók Lukácsné (84), Sándor Dezső (47), Szabó Zoltánné (62), Szekrényesi Pálné (74), Takács Imréné (74), Tanyi Józsefné (64), Vendlér Istvánné (78).

Élőnyelvi gyűjtést végzett Tóth Katalin és Makó Ilona 1970-ben. Adatközlők voltak: Boros Mihály (78 éves), Pisák Mihály (75), Pusztai Sándor (73), Répási Antal (40).

Élőnyelvi gyűjtést végzett Terge Lajos 1968-ban. Adatközlők voltak: Boros Mihály (77 éves), Pisák Mihály (73), Pusztai Sándor (71).

Élőnyelvi gyűjtést végzett Tarjányné Judit 1967-ben. Adatközlők voltak: Boros Mihály (76 éves), Pisák Mihály (72), Pusztai Sándor (70).

Élőnyelvi gyűjtést végzett Görömbei Andor 1965-ben. Adatközlő volt id. Görömbei Albert (86 éves).

Helynévtár

Görbeháza 2022: *Görbeháza, Görbeházára ~ Görbe, Görbőre*, 2013: *Görbeháza*, 1995: *Görbeháza*, 1981: *Görbeháza*, 1967: *Görbeház*, 1959: *Görbeház*, 1959: *Görbeháza*, 1945–1947: *Görbeháza* község, 1945: *görbeháza* ufalu, *Görbeháza* tanya, *Görbeháza* község, *Görbeház* telepisközség, 1943: *Görbeházpuszta*, 1941: *Görbeházpuszta*, 1926: *Görbeházpuszta*, 1926: *Görbeháza*, 1922: *Görbeházpuszta*, 1916: *Görbeháza*, 1909: *Görbeházpuszta*, 1907: *Görbeházpuszta*, 1902: *Görbeházpuszta* — Görbeháza Hajdú-Bihar vármegye Hajdúnánási járásában fekvő község. Északról Polgár, keletről Hajdúnánás és Hajdúböszörmény, délről Balmazújváros, nyugatról Újszentmargita és Folyás határolja. A település 1945-ben az akkor Polgárhoz tartozó Görbeházpusztából, valamint Lipesei-hátból és Nagy-Kaprosból alakult meg. A név a *görbe* melléknevet és a *ház* főnév birtokos személyes alakjának összetételéből alakult. Kiss Lajos a név eltagját a Polgár határában ma is meglévő *Görbe-tó* helynévvel hozza összefüggésbe, de az előtagban még inkább a *Görbe* személynevet keresi, mivel a 'település' értelmű *-háza* utótaggal álló településnevek jellegzetesen olyan felepitésűek. Ezzel szemben egyes történelmi források és a helybeliek úgy vélekednek, hogy a település egy L-alakú, vagyis görbe alakú házról kapta a nevét, ami csárdaként működött (lásd Görbe ház, Görbe csarda). A helybeliek a már meglévő *-háza* névmórással ellátott településnevek mintájára hozhatták létre a ma is használatban lévő *Görbeháza* névmórárt. Ennek az épületek az ott forrásokban nem akadnak a nyomára, azonban a szomszédos Hajdúböszörményben tudomásunk van egy *Görbe csapszék* nevű egykori épületről. A helybeliek Görbeháza nevét *Görbe* alakban is említik, a történelmi for-

Szócikkek felépítése

Sekrestyés 2022: *Sekrestyéis ~ Seki.* — Ma is üzemelő kocsmá. Nevét onnan kapta, hogy a templom mellett található. A helybeliek szerint azért nevezték el így, mert régen az emberek azt mondták az asszonyoknak, hogy „*megyünk a Sekrestyésbe, így nem vót baj, mer hát aszitték hogy a templomba mentek.*” Rövidített formában *Seki*-ként is említik. — ÉGy. — T26-B2.

Sekrestyés

Fotó: Szalatyán Erzsébet

Mézesmáj 2024: *Mízesmáj, 2012: Mézesmáj ~ Mízesmáj, 1990: Mézesmáj, 1972: Mízesmáj, 1956: Mézesmály, 1944: Mézesmály, 1943: Mézes máj, 1938: Mízesmáj, 1937: Mízes máj, 1923: Mézes máj, [1920]: Mézesmáj, 1891: Mézes máj, 1871–1872: Mézes máj, 1838/1867: Mézes-máj, [1820]: Mézes-Máj, 1761: Mezes Maji Dorogi határra Dtilő.* — Határrész a település keleti határában, a Nyíregyházi út déli oldalában, a Csepüs-szőlő mögött. Főleg az egyháznak volt e területen földje. Nevét a helybeliek magyarázata szerint onnan kapta, hogy rossz minőségű föld van itt, ragad, mint a máj. Mások szerint az, aki hosszabb időre vette haszonbérbe ezt területet, a vizes világban károsodott, csak elhúzták előtte a mézesmadzagot, a mézes májat. A helynév valójában a határrészen található, eredetileg *Mézes-mál* nevet viselő Mézesmáj-halomról kaphatta a nevét. — DRÁVICZKY 1990: 10, ÉGy., Hnt., KISS 1937: 63, KÖRÖSI 1972: 18, L9.V.301.c/2, MOLNÁR 1938a: 8, T0.26.33.10, T1.S.78.732/15–202, T1.S.78.732/203–319, T9.HvT.9/b, T9.HvT.41, T9.Ny.117, T16.T.573. — T14-C3.

Mézesmáj-halom 2024: *Mízesmáj-halom | Gyakorlatilag az autópálya-építéshez elhordták.* 2012: *Nagy Imre-halom, 1990: Mézesmáj halom, Nagymézesmáj-halom, Nagy Imre-halom, 1981: Mézes-máj-halom, 1972: Mízesmáj halom, 1923: Mézesmál-hlm. [halom], 1914: Mézes máj halom, 1912: Mézes máj halom, 1904: Mézesmájhalom, 1900: Mézes máj halom, 1884: Mézes máj halom, [1884 k.]: Mézes máj halom, 1858:*

A Mézesmáj-halom az 1980-as években
Fotó: Draviczky Imre

Mézes máj hát, 1761: Mézes Mál. — Kiemelkedés a település keleti határában, a Nyíregyházi út mellett. Nevét a helybeliek a környékbeli rossz minőségű földből magyarázzák, ami ragad, mint a máj. A *Mézesmáj* névben valójában nem a *máj* szó, hanem a mára elhomályosult *mál* földrajzi köznévről rejlik, amely a régiségben 'hegy, domb oldala' jelentésben volt használatos. Ezt mutatja a név 18. századi *Mézes-mál* formája is. Az ilyen elnevezéseket jellemzően szőlővel beültetett kiemelkedések megnevezésére használták a nyelvterület egyes részein. A történeti források szerint Hajdúmanáson a 18. század eleje óta foglalkoznak szőlőműveléssel, de az a *szőlő* utótagú szőlőskertekben folyt. A településen ugyanakkor a 18. századi adóösszeírások szerint tekintélyes számú méhkas volt, sokkal inkább ezzel, azaz a méztermeléssel függhet össze a név előtagja. Az utótag elhomályosulása után azután a beszélők próbálták megértelmesíteni a nevet, így alakult ki a *Mézesmáj* forma, ami a környező földterület megnevezésére is használatban volt, s hamarosan sajátos névmagyarázatok is születtek az érdekes névforma kapcsán (vö. Mézesmáj). A halom megjelölésére azután a meglévő névhez hozzákapcsoltak egy újabb 'kiemelkedés' jelentésű földrajzi köznévet, így jött létre a *Mézesmáj-hát* és a *Mézesmáj-halom*. *Nagy-Mézesmáj-halom*-ként is említették, a közelben volt ugyanis egy másik kiemelkedés is, a *Kis-Mézesmáj-halom*-nak is mondott Kántor-domb. Az újabb *Nagy Imre-halom* név úgy alakult, hogy a kiemelkedés Nagy Imre illetményföldjén feküdt, aki a második világháború előtt és alatt a város lelképásztora volt. A második világháborút követően ezeket a területeket elvették a református egyháztól, a halomból pedig sok homokot elhordtak. — DRÁVICZKY 1990: 10, 42, ÉGy., HKFT., KÖRÖSI 1972: 41, L9.V.301.c/2, MKFT., MoFnT 2: 31, T0.26.33.4, T0.26.33.10, T9.K.31, T16.T.119, T16.T.460, T16.T.529, T16.T.563. — T14-C3.

Mézesmáj-hát lásd **Mézesmáj-halom**

Mézes-mál lásd **Mézesmáj-halom**

Mezőgép lásd **Tunggram**

Mező Imre utca lásd **Csohány László utca 1.**

Mező Janiék tanyája 2012: *Mező Janiék tanyája, 1972: Mezői tanya, 1923: Mezői tanya.* — Egykori tanya a település délnyugati

Földrajzi köznevek

Összeállította: Bába Barbara

Az alábbi lista a kötetben szereplő élőnyelvi és történeti adatokban előforduló földrajzi közneveket tartalmazza

ág vízfolyás

akácérdő akácfaiból álló erdő

akácós akácfaiból álló erdő

alj 1. mélyebben fekvő, vízállásos terület **2.** kiemelkedés melletti, mélyebben fekvő terület **3.** egy terület déli része

almás almával beültetett gyümölcsös

állás legelő

alvég 1. település mélyebben fekvő része **2.** település legtávolabbi utcája

alsóoldal település déli része, vége

árendás bérbbe adott földterület

árok víz elvezetésére szolgáló mesterséges vagy természetes mélyedés

ásvány árok

bágy széles, felszíni mélyedés, melyben csapadékos időben a víz összegyűlik

baromállás a gulya pihenőhelye a legelőn

baromfitelep nagyüzemi baromfinevelő üzem

bejáró valamely területre bevezető út

bekötőút a főútvonallal valamely települést, külterületi lakott helyet, mezőgazdasági telepet összekötő út

beltelek települések belterületén fekvő, beépített telek

belvíztároló belvíz tárolására szolgáló mélyebb fekvésű terület

bérc (kisebb) domb, halom, emelkedés

bikaföld földterület, amelyen a községi bikák részére termeltek takarmányt

bikahodály bikák tartására szolgáló épület

bikaistálló bikák tartására szolgáló épület

bikakút apaállatok, bikák itatóhelye

bikalegelő apaállatok tartására hasznosított rét, legelő

birtok lakóházból és gazdasági épületekből álló kis gazdasági település a határban a hozzá tartozó földterülettel

bivalyfürdő bivalyok fürdetésére szolgáló állóvíz

bivalyfürdető bivalyok fürdetésére szolgáló állóvíz

bogárzó hely a legelőn, ahol az állatokat sok bogár lepi

borjújárás növendékmarhák legelőre vezető útja

csapás legelőre vezető állathajtó út

csatorna víz elvezetésére szolgáló mesterséges árok

csicsókás csicsóka termelésére használt terület

csikójárás csikólegelő

csikótelep növendék csikók nagyüzemi tartásának helye

esónakázó esónakázás céljából mesterségesen létesített állóvíz

csordagyep tehéncsorda legelőhelye

csordajárás tehéncsorda legelőhelye

csordakút szarvasmarhák itatására szolgáló kút

csordalegelő tehéncsorda legelőhelye

csürhejárás disznók legelőhelye

csürhekút disznók itatására szolgáló kút

csürhelegelő disznók legelőhelye

derék 1. folyószakasz közepe **2.** időszakos vízfolyás

disznólegelő disznók legelőhelye

dohányföld határrész, ahol dohányt termesztenc

domb kisebb kiemelkedés

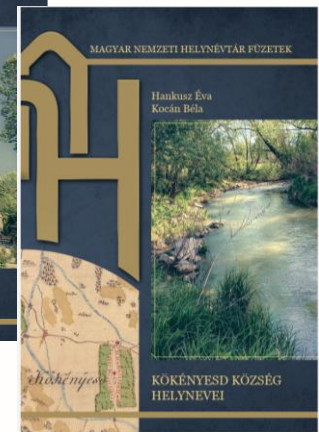
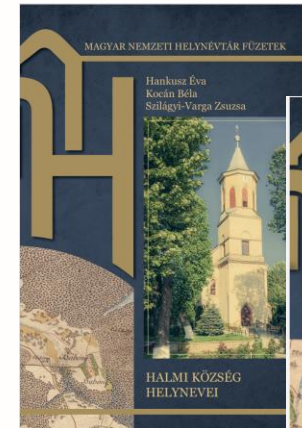
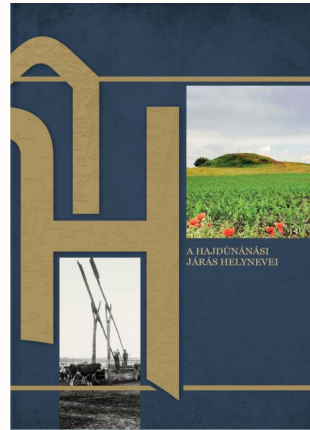
dögkert elhullott állatok elföldelésére szolgáló bekerített terület

Magyar Nemzeti Helynévtár

Magyar Nemzeti Helynévtár Füzetek

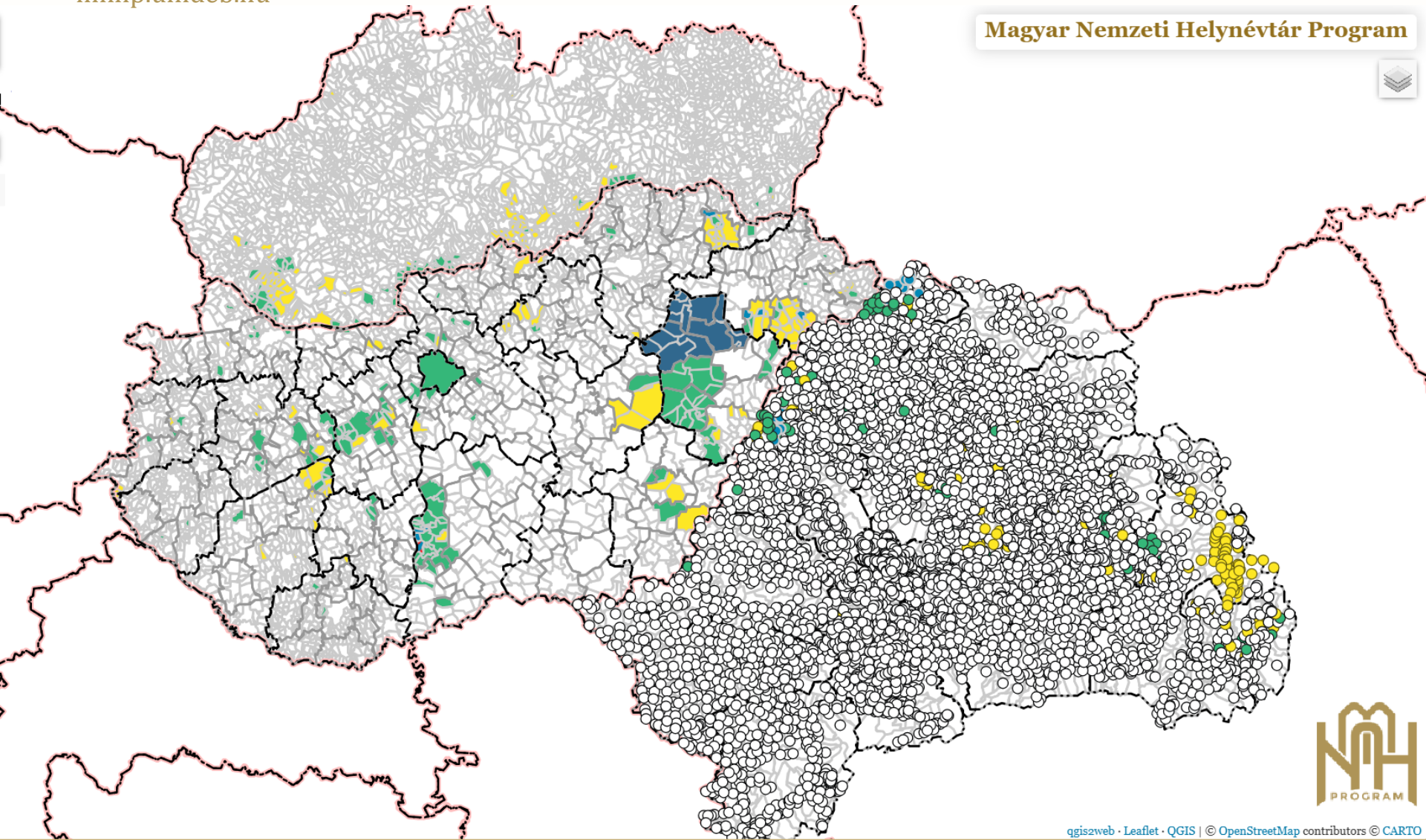
- Hajdúnánási járás
- Szatmári régió
- Balmazújvárosi járás
- Bihari régió
- Kalocsai járás
- Gárdonyi járás

MNHP

mnhp.unideb.hu

Magyar Nemzeti Helynévtár Program

Magyar Nemzeti Helynévtár

- Méra

https://mnh.unideb.hu/dictionary_reader.php?loc=sztr_rdr&tltps=Méra&pdf=szotarak/Romania/Kolozs/Mera_szotar_online.pdf

Szótár

Rajzolás

TAMÁS CSILLA

Méra helynevei

Méra 2024: *Méra, Mérába, Mérából, méráji* | *A mérájjakat vajasaknak hífták a környékbeliek, mert a kolozsvári pijacon bivaitejet, -vaját, tírót árultak.* (ÉGy.), 1941: *Méra* (KHn. 240, MaKF.), 1922: *Méra* (ETH. 10: 687), 1913: *Méra* (Hnt.), 1900: *Méra* (L0.48.279.1), 1888: *Méra* (Hnt.), 1873: *Méra* (Hnt.), 1869: *Méra* (HKFT., MKFT.), 1864: *Méra* (Pesty 1864/22: 363a), 1831: *Méra* (ETH. 10: 682), 1808: *Méra* (Lipszky, Rep.), 1806: *Méra* (Lipszky, Map.), 1769/1776: *Méra* (EKFT.), 1756: *Mera* (ETH. 10: 677), 1665: *Mera* (ETH. 10: 676), 1591: *Mera* (ETH. 10: 675), 1525: *Mera* (Cs. 5: 382), 1479: *Mera* (Cs. 5: 382), 1449: *Mera* (Cs. 5: 382), [1430 k.]: *Mera* (Cs. 5: 382), 1389: *Mera* (EO. 5: 1001), 1378: *Mera* (EO. 5: 401), 1367: *Mera* (EO. 4: 576), 1358: *Mera* (EO. 3: 1029), 1348: *Mera* (EO. 3: 468), 1334: *Mera* (EO. 2: 1112), 1326: *Mera* (EO. 2: 571), 1314: *Mera* (EO. 2: 223), 1310: *Mera* (EO. 2: 171), 1299/1300: *Mera* (Gy. 3: 363). — A romániai Kolozs megye északi részén fekvő település, a kalotaszegi Nádasmunte kistáj része. Mai román neve *Mera*. Szomszédos települései: délen Szucság, Andrásháza, nyugaton Magyarvista, Magyarnádas, északnyugaton Magyarszentpál, északon Szomordok, Csonkatelep, északkeleten Kóród, Kajántó, keleten Kisbács. Nyugati határa egyben a község határa is. A település neve Árpád-kori személynévből keletkezett (FNESz., vö. ÁSz. *Mer, Mere, Merasa*). Vö. Mérai-malom, Méra-patak.

Abrudán-kert 2013: *Abrudán-kert* (Tóth 2013: 161). — Kert a belterületől délnyugatra, az Állomás mögött. Román tulajdonosáról kapta a nevét.

Ágazat 2024: *Ágazat, Ágazadba* (ÉGy.), 1941: *Ágazat* (KHn. 245), 1869: *Ágazat* (HKFT., MKFT.). — Két kisebb völgy elágazása a határ keleti részén, a Kuli-sánc és a Fazék-bánya közelében, az erdőben. A név a 'völgy kezdeti részének több kis völgyágra való szétágazódása' jelentésű *ágazat* földrajzi köznévből alakult (FKnT.). Vö. Ágazat árka között, Ágazat-tó.

Ágazat árka között 1775: *Agazat Arka közt* (ETH. 10: 679). — Kis erdőrész a határ keleti részén, az Ágazat közelében.

Ágazat-tó 2024: *Ágazat-to* (ÉGy.), 1941: *Ágazat tója* (KHn. 245). — Kisebb tó, sáros, vizes hely a határ keleti részén, az Ágazat közelében. Erdős részen található, a helyiek szerint amolyan „bivalyfürösztő”. *Ágazat tója* formában is említi.

Ágazat tója lásd **Ágazat-tó**

Magyar Nemzeti Helynévtár

- Méra
- Szucság

- Bihar (Éradony)
- Szatmár (Krasznabéltek)
- Szilágy
(Szilágyfőkeresztúr,
Szilágybajos, Sarmaság,
Szilágylompért,
Selymesilosva)
- Maros (Nyárádszereda)
- Hargita (Szentábrahám,
Korond)
- Kovászna
(Sepsiszentgyörgy,
Bereck, Gelence, Haraly,
Lépfalva)

Szótáríró szeminárium

A kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetemen április 16. és 18. között Csomortáni Magdolna tanárnő intenzív szótáríró szemináriumot tartott, amelyen az alábbiak vettek részt: Bálint Enikő (Kézdiszentlélek), Ferencz Zsanett (Angyalos), Gál Kincső-Irén (Székelyszáldobos), Istók Eszter (Bereck), Kiss Tibor (Szilágyfőkeresztúr), Lázár Kata (Bardoc), Müller Orsolya (Nagybacon), Petrut Lilla-Cornelia (Kézdivásárhely), Szócs Anita (Szentábrahám).

Hasznosítás

- forrásanyag
- térképek névanyagának frissítése
- hivatalos helynévadó tevékenység segítése

- szélesebb közönség nevek iránti érdeklődésének kielégítése

- oktatás

14. A *Magi-telek* szócikk alapján írd le, kik azok a *riti motyók*, és hol étek!

15. A *Bajzáth-kút* szócikke alapján írd le, mikor indult meg a városban a közkutak fűrése!

Miről nevezték el a kutakat?

Meddig működtek ezek a kutak?

Hol található meg még a régi kerekes kút?

WWW.MNHP.HU

Tudta-e?

A középkori Kárpát-medencében négy *Tihany* nevű település vagy birtok is volt. Ezek közül ma is településnévként él a Balaton mellett fekvő *Tihany*, illetve a Kassához közeli, ma Szlovákiához tartozó *Hernádtihany*. Nem település, hanem puszta nevéként maradt fenn a Rimaszombat melletti egykori *Tihany* falu neve, míg a Szerémségben egykor létezett *Tihany* birtoknak viszont újabb kori folytatását egyáltalán nem ismerjük.

Köszönöm
a figyelmet!

A programot
a Magyar Tudományos Akadémia
támogatja, és a Debreceni Egyetem
Magyar Nyelvtudományi Tanszéke
koordinálja.